
Transmission From the Liberated Zones

Av Filipa César

Som en del av Eros-effekten:

Konst, solidaritetsrörelser och kampen för social rättvisa

18.10 2015–10.1 2016

Google

tensta *konsthall*

Filmen *Transmission From the Liberated Zones* (Sändningar från befriade områden) av konstnären Filipa César utgör startpunkten för den fleråriga studien *Eros-effekten: Konst, solidaritetsrörelser och kampen för social rättvisa* på Tensta konsthall. *Eros-effekten* undersöker samtidskonstens förhållande till internationella solidaritetsrörelser genom en serie nyproduktioner, utställningar, workshops, presentationer och filmvisningar.

Filipa César har sedan 2008 arbetat med Portugals koloniala historia, med fokus på den 11 år långa kampen för frihet (1963–74) som leddes av PAIGC, ett politiskt parti med syfte att befria Guinea och Cap Verde från kolonialmakten Portugal. Partiets första ledare, den karismatiske Amílcar Cabral bedrev en lågintensiv krigföring som inte bara innefattade väpnad kamp utan också uppbyggandet av ett nytt samhälle med skolor och byråkratiska system. Guinea-Bissau och Kap Verde förklarades självständiga år 1974.

Filipa César har i sin omfattande forskning fokuserat på den rörliga bildens roll i Guinea-Bissaus befrielse-rörelse och på hur film användes strategiskt för att göra människor medvetna om kampen och som ett verktyg för visuellt nationsbygge. I sitt pågående projekt *Luta ca caba inda* (Kampen är inte över än) arbetar César i nära samarbete med ett antal filmskapare för restaurera och tillgängliggöra Guinea-Bissaus nationella filmarkiv och dess historia. Under sin research kom hon i kontakt med inspelningar av de svenska filmarna Lennart Malmer och Ingela Romare, samt rapporter och dokument i relation till den framträdande socialdemokratiska politikern Birgitta Dahl och FN-utsände diplomaten Folke Löfgrens närvaro i landet.

De fyra svenskarna begav sig alla ut i den tropiska djungeln när gerillakriget rasade där mellan 1969 och 1973. I samtal med Dahl, Löfgren, Malmer och Romare bryts den linjära berättelsen

upp och blandas med dokument, fotografier och tydliga minnen. De återvänder till minnen av dofter, eviga marscher och känslan av att ikläda sig gerillarörelsens uniform. Minnesbilderna kanaliseras genom föremål, fotografier och videoband och kopplas samman genom en upplevelse av förkroppsligad solidaritet. Den internationella närvaron gav en inblick i den specifika konflikten i Guinea-Bissau, som därigenom kom att utgöra exempel för många andra afrikanska befrielsekamper under samma period.

Transmission From the Liberated Zones är ett filmiskt experiment som sammanför svenska uttalanden och dokument, förmedlade av en ung presentatör och genom en lo-fi ljudkanal. Den omförhandlar historieskrivningens mekanismer genom att kombinera vedertagna och subjektiva perspektiv med den poetiska potential som filmmediet besitter.

Som en del av programmet har Lennart Malmer bjudits in för att presentera ett urval av sina filmprojekt inspelade i Guinea-Bissau.

Konstnären och filmaren Filipa César (Berlin) är intresserad sig för det porösa förhållandet mellan rörliga bilder och deras publika mottagande, de fiktiva aspekterna av dokumentärfilmsgenren och den rörliga bildens poetiska och politiska potential. Merparten av César's experimentella filmer från 2008–2010 behandlar Portugals moderna historia. De ifrågasätter mekanismerna som styr historieskrivningens logik och ger plats åt performativ subjektivitet och alternativa läsningar. Sedan 2011 har César forskat om filmens historia i Guinea-Bissau och dess geopolitiska påverkan, bl a i projektet *Luta caba inda*. Hon är en av de ansvariga för forskningsprojektet *Visionary Archive 2013–15* som organiseras av The Arsenal Institute i Berlin. César har deltagit i flera filmfestivaler, bland annat *Kurzfilmtage Oberhausen, 2013*; *Forum Expanded – Berlinale, 2013*; *IFFR, Rotterdam, 2010, 2013 och 2015*; *Indie Lisboa, 2010*; *DocLisboa, 2011*. Tidigare utställningar innefattar bl a *8:e Istanbulbiennalen, 2003*; *Serralves Museum, Porto, 2005*; *Tate Modern, London, 2007*; *SFMOMA, 2009*; *29:e São Paulobiennalen, 2010*; *Manifesta 8, Cartagena, 2010*; *Haus der Kulturen der Welt, Berlin, 2011*; *Jeu de Paume, Paris, 2012*; *Kunstwerke, Berlin, 2013*; *Festival Meeting Points 7, 2013/14*; *NBK, Berlin, 2014*; *Hordaland Art Center, Bergen, 2014* och *SAAVY Contemporary, Berlin 2015*.

Transmission From the Liberated Zones 2015, 25 min, SE/D.

Regissör och smugglare: Filipa César; presentatör och flykting: Gi Dias; skriven av Filipa César och Gi Dias; de svenska protagonisterna: Lennart Malmer, Birgitta Dahl, Ingela Romare, Folker Löfgren; filmfotografer: Matthias Biber och Filipa César; ljudeffekter: Dídio Pestana; assisterande regissör: Barbara Marcel; rådgivare: Diana McCarty, Mark Waschke och Rosa Waschke; low fidelity feedback channel: Potsdamer Strasse, Berlin; genom dokument från Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala; fotografier av Knut Andreasson; filmutrag från *Vredens poesi (1978)* av Lennart Malmer och videoupptagningar från 1973 av Sana na N'Hada, INCA, Bissau/Arsenal – Institute for Film and Video Art, Berlin.

Producerad för Tensta konsthall.

Med stöd från Calouste Gulbenkian Foundation – Visual Arts International Programme och i samarbete med ABF Stockholm.

Allmänna visningar av utställningen på torsdagar och söndagar kl 14:00

OKTOBER

Lördag 17.10, 10:00–18:00

Symposium

Eros-effekten: Konst, solidaritetsrörelser och kampen för social rättvisa

Inbjudna gäster är Mathieu Kleyebe Abonnenc (Metz), Filipa César (Berlin), Kodwo Eshun (London), Peo Hansen (Norrköping), Ingela Johansson (Stockholm), Stefan Jonsson (Norrköping), Kristine Khouri (Beirut), Doreen Mende (Berlin), Bojana Piskur (Ljubljana), Natascha Sadr Haghhighian (Berlin/Tehran), Rasha Salti (Beirut), Rojda Sekersöz (Stockholm), Gulf Labor/Ashok Sukumaran (Mumbai), Håkan Thörn (Göteborg), Dmitry Vilensky (S:t Petersburg), Marion von Osten (Berlin), Mathias Wåg (Stockholm) och Aleksandra Ålund (Norrköping).

Symposiet utgör startpunkten för en flerårig studie av förhållandet mellan konst och solidaritetsrörelser som manifesteras i form av utställningar, workshops, presentationer, filmvisningar mm.

Namnet Eros-effekten kommer från en essä med samma namn, skriven 1989 av forskaren och aktivisten George N Katsiaficas. Vi kommer bygga vidare på begreppet eros-effekten, som är ett analytiskt verktyg och ett försök att bejaka det känslomässiga innehåll som sociala rörelser omfattar. Begreppet vänder sig därmed bort från tidigare teorier som betraktat "massrörelser" som antingen primitiva och impulsiva känsloutbrott eller som helt igenom rationella försök att förändra ett samhälles normer och institutioner. Med begreppet eros-effekten föreslår Katsiaficas att sociala rörelser alltid är bådadera, och att kampen för frigörelse är till lika delar en "erotisk" handling och en rationell önskan om att slå sig fri från strukturella och psykologiska blockader.

Symposiet är ett samarbete med REMESO: Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle vid Linköpings universitet.

O.S.A till office@tenstakonsthall.se

Symposiet är kostnadsfritt.

Ett filmprogram med några av symposiets gäster kommer äga rum söndag 18.10.

Lördag 17.10, 19:00–21:00

Vernissage

Filipa César's film *Transmission From the Liberated Zones*

Onsdag 28.10, 14:00

Filmvisning

Taikon, efterföljande samtal med Lawen Mohtadi

Under höstlovet visas Lawen Mohtadi och Gellert Tamas efterlängttade dokumentärfilm *Taikon*, om författaren och människorättskämpen Katarina Taikon. De självbiografiska böckerna om Katitzi gjorde Katarina Taikon till en av våra mest lästa och älskade barnboksförfattare. En mindre känd sida av Taikons arbete är den kamp hon förde för romernas medborgerliga rättigheter i Sverige under 1960- och 70-talet. Genom unika bilder får vi följa ett fascinerande livsöde som gjorde ett tydligt avtryck på Sverige under åren då folkhemmet växte fram och en grupp lämnades utanför – romerna. Journalisterna och författarna Lawen Mohtadi och Gellert Tamas har med ett gediget arkivmaterial i botten skapat ett personporträtt som är lika angeläget som berörande.

NOVEMBER

Onsdag 4.11, 19:00

Föreläsning

Afrika söder om Sahara. Frigörelse och avkolonisering? av Anders Claréus

Den här öppna föreläsningen tar sin utgångspunkt i den avkoloniseringsprocess som inleddes på den afrikanska kontinenten mot slutet av 1950-talet och vad det i realiteten betydde för världsdelen. Vilka utmaningar inom det politiska, sociala och ekonomiska området står Afrika inför under 2000-talet? Särskilt fokus kommer att ligga på att beskriva utmaningar utifrån ett statsbildningsperspektiv.

Anders Claréus är lärare och doktorand vid Historiska institutionen vid Stockholms universitet och arbetar för närvarande med en bok om Mali. Han har bl a medverkat i UR:s serie om rasismens historia och har under ett flertal år haft kurser i Afrikas historia på Stockholms universitet.

Föreläsningen är ett samarbete mellan Tensta konsthall och Stockholms universitet, där konst och akademi möts och välkomnar nya åhörare och deltagare.

Torsdag 5.11, 15:00

Samtal

Med Transmission From the Liberated Zones som utgångspunkt diskuteras minne och historia utifrån den framlidne Mekonen Tekestes böcker om Eritrea. I samarbete med Mekonen Tekestes vänner, en förening som uppmärksammar Tensta-författarens gärning.

Onsdag 11.11, 19:00

Filmprogram

med dokumentärfilmaren

Lennart Malmer

Visning av filmerna En nations födelse (1973) och Vredens poesi (1978) med introduktion av regissör Lennart Malmer. I likhet med de många filmteam som dokumenterade kampen för

självständighet i Moçambique och Zimbabwe, reste den svenska filmaren Lennart Malmer till Guinea-Bissau för att tillsammans med guineanska kollegor bevaka frihetsrörelsen. I gränslandet mellan fiktion och dokumentärt berättande skapades en personlig rapport från några historiska år. Flera av Malmers filmer regisserades i samarbete med Ingela Romare.

Måndag 23.11 och tisdag 24.11, 9:00, 11:30, 14:00

Filmvisning

Skolvisningar av filmen Homeland av Christopher C. Young. Med efterföljande samtal om nationell identitet och migration. I samarbete med CinemAfrica. För att boka platser mejla: alex@cinemafrika.se

DECEMBER

Torsdag 3.12, 19:00

Filmvisning

Den vita sporten, efterföljande samtal
av Lennart Malmer

En film om de uppmärksammade Båstadskravallerna 1968. Demonstrationerna vid Davis Cup-matchen mellan Sverige och Rhodesia (nu Zimbabwe) orsakade stor uppståndelse. Protesterna grundade sig i segregation i Rhodesia och den rasistiska politiken som fördes av den vita minoriteten i landet. Man menade att tävlingen legitimerade en förtryckande regim som redan sanktionerades av en stor del av det internationella samfundet. I en serie intervjuer framträder passionerade studentaktivister och regeringstjänstemän, inklusive dåvarande utbildningsminister Olof Palme. Protesterna resulterade i att matchen blev uppskjuten.

Filmen gjordes av Grupp 13 där Roy Andersson, Kalle Boman, Lena Ewert, Staffan Hedqvist, Axel Lohmann, Lennart Malmer, Jörgen Persson, Ingela Romare, Inge Roos, Rudi Spee, Bo Widerberg, Björn Öberg och Sven Fahlén ingick.

Onsdag 9.12, 19:00

Föreläsning

Med kameran som vapen och vittnesmål: Att minnas det politiska sjuttioalet. Solidaritetsfilm på tv 1967–75 av Malin Wahlberg

I svensk tv fick den engagerade samhällsbevakningen ett påtagligt uppsving under åren 1969–70. Då tillkom en andra kanal, TV2; ett radikalt komplement som genomgående erbjöd förnyelse av programutbudet och gav uttryck för solidaritet med politiska rörelser och befrielsekrig världen över. Liknande program och utländska filmer hade tidigare visats i Sveriges enda tv-kanal, men planeringen och genomförandet av "Tvåan" framstår idag som en unik mediehistoria där själva förhandlandet kring ett radikalt

programinnehåll väcker tankar om vad begreppet "solidaritet" betydde för producenter och filmare då, och vilka betydelser vi skriver in i begreppet idag, då vi ser tillbaka på det politiska sjuttioalet.

Med fokus på dokumentärfilmen, och de tv-team som för Sveriges Radios räkning skildrade krig och politisk kamp utomlands, kommer föreläsningen att behandla "solidaritetsfilmen" som historisk tv-kultur, men även projekt att minnas denna mediehistoria: Från Sveriges televisions egna tillbakablickar som Det var då i TV2 (SVT, TV2, 1987), till Mats Hjelms gestaltning av sin fars (Lars Hjelm) 16mm-filmer från Chicago i installationen White Flight (1997), och filmerna The Black Power Mixtape 1967–75 (Göran Hugo Olsson, 2011), Concerning Violence (Göran Hugo Olsson, 2014) och Russelltribunalen (Staffan Lamm, 2004).

Malin Wahlberg är docent i Filmvetenskap vid Institutionen för Mediestudier vid Stockholms universitet. Hon har publicerat ett flertal artiklar och texter på temat film och fenomenologi, dokumentärfilm och videokonst.

Ett samtal mellan Filipa César och Emily Fahlén

Emily Fahlén

Sedan 2011 har du undersökt filmens roll i Guinea-Bissau. Kan du berätta om hur detta arkivprojekt startade och hur det har utvecklats med tiden?

Filipa César

Filmen fanns i Guinea-Bissau innan landet förklarades självständigt och är direkt sammankopplad med befrielseörelsen som pågick under den väpnade kampen. Min roll i projektet kom sig delvis av en slump. När jag besökte filmskaparna Sana Na N'Hada, Suleimane Biai och Flora Gomes i januari 2011 visade de mig det rum där filmarkivet fanns. Senare bestämde jag mig för att kontakta institutioner som kunde tänkas vara intresserade av att bevara materialet. Från Portugal fick jag svaret att arkivet var irrelevant, både tekniskt sätt och innehållsmässigt, eftersom det var i mycket dåligt skick och till största del utgjordes av kopior av utländska produktioner och oredigerat material. De hade visserligen rätt angående arkivets skick och innehåll, men för mig var det just detta som gjorde det intressant. Arkivet omfattar endast tre färdiga guineanska filmer, resten är kopior och oredigerat material eller filmer under framkallning. Arkivmaterialets skick speglar det tillstånd som många afrikanska befrielseörelser befinner sig i. Så snart vi hittat en partner i Arsenal Institute for Film and Video Art i Berlin påbörjade jag digitaliseringsarbetet tillsammans med filmskaparna. Vi följde vissa principer, t ex försökte vi inte återställa filmerna till ett hypotetisk ursprungligt skick utan omvandlade och lagrade materialet i digital form i sitt befintliga tillstånd. På så sätt blev den kemiska nedbrytningens spår, den så kallade vinägereffekten, en integrerad del av materialets uttryck och bildspråk. En annan viktig princip var betydelsen av filmskaparnas närvaro vid de tillfällen materialet visades offentligt. Vi kallade projektet *Luta ca caba inda* (Kampen är inte över än), efter en oavslutad film i arkivet. Titeln vilade över oss nästan som en förbannelse. Vi började inse att detta

arkiv både var filmgeografi på mikronivå genom ett solidariskt samarbete och samtidigt ett filmarkeologiskt material med både tiden och den politiska instabilitet som självständigheten medförde inskrivet i sig. Vi arrangerade flera visningar där filmskaparna närvarade och ibland kommenterade den oredigerade filmen i realtid. Det var viktigt för oss att försöka hitta ett format att arbeta i som bevarade materialets öppenhet och samtidigt tillät det att expandera. För mig är det därför det här arkivet inte handlar om det förflutna utan om föreställningar som projiceras mot nuet.

EF

Ja, detta för oss vidare till ditt sätt att behandla historia och minne, vilket är mycket intressant. Till exempel är det förflutna aldrig riktigt förflutet: i stället verkar du arbeta med minne som någonting som rör sig fram och tillbaka mellan då och nu. Hur förhåller du dig till minne i dina projekt?

FC

Arkiv och dokument är samtida materia och material, inte förflutet. Det vi kallar det förflutna är alltid ett aktivt och effektivt verktyg för samtidighet. Ta till exempel *Conakry (2012)*, en film i en enda tagning och som producerades vid Haus der Kulturen der Welt i Berlin i samarbete med Grada Kilomba och Diana McCarty. Jag gjorde den direkt efter att digitaliseringen av det guineanska arkivet var klart. Jag ville sammanföra två saker: Dels nyheten att arkivet återuppstått, och med det något okänt imaginärt förmedlat via McCartys radoröst. Dels ville jag fråga Kilomba vad arkivets bilder betydde i förhållande till hennes praktik. Vi gjorde en kort spelfilm utifrån verkliga sammanhang och befintligt material, där deltagarna spelade sig själva och arbetade experimentellt med utgångspunkt i sina egna praktiker. I sista klippet kliver Kilomba ut mot skärmen, ut ur det historiska rummet och ansluter sig till publiken. Kanske minne handlar om hur mening uppstår när splittret från kollisionen mellan det förflutna och nuet slungas i riktning mot framtiden.

EF

Film verkar ha spelat en viktig roll i kampen för självständighet från det portugisiska kolonialväldet. Hur tänker du personligen kring filmmediet och dess politiska potential?

FC

År 1966 deltog den revolutionära ledaren Amílcar Cabral i den första Trikontinental-konferensen i Havanna, en central händelse i Kubas solidaritetsrörelse och platsen där Cabral höll sitt enastående tal *The Weapon of Theory*. År 1967 skickades fyra unga guineaner till Kuba för att studera film, bland dem N'Hada och Gomes. De introducerades till filmen av teamet på ICAIC (Instituto del Arte e Industria Cinematográficos) och av filmaren Santiago Alvarez, en av de drivande bakom den kubanska aktivistiska filmrörelsen. Jag tror att Amilcar Cabral och Fidel Castro delade en förståelse av film som något att bygga en gemensam grund på och ett forum för reflektioner kring människors livsvillkor. N'Hada berättade ofta om ett distributionsprojekt de drev med syfte att presentera olika etniska grupper i Guinea-Bissau för varandra. När vi diskuterade vad vi ville göra tillsammans med det digitaliserade arkivet föreslog N'Hada att vi skulle fortsätta på samma spår och visa film för olika publik i hela hela Guinea med hjälp av en mobil biograf. Bilderna skildrar många olika specifika händelser som ägde rum under befrielsestiden, både i Guinea-Bissau och utomlands. Det ger på samma sätt som Östberlin en slags fragmentarisk, kalejdoskopisk inblick i kampen. Vi utvecklade det mobila bioprojektet *From Boé to Berlin* i samarbete med The Arsenal Institute och filmcuratorn Tobias Hering. Vi var tio personer som under fyra veckor reste runt hela Guinea-Bissau och satte upp stora dukar på torg, i skolor, på gårdar och i samlingslokaler. Vid varje tillfälle visade vi ett urval oredigerade filmsekvenser anpassade till just det sammanhanget. N'Hada kommenterade bilderna i realtid. Vi avslutade alltid med att visa *O Regresso de Amílcar Cabral* (Amílcar Cabral återkomst) en

film som alla trodde var försvunnen för alltid. Efter visningarna öppnade vi upp för allmän diskussion. Många sa vad de tyckte och ställde frågor till filmskaparna. Det jag älskade med de här visningarna var att de blev till ett slags offentliga klipprum; en kollektiv och öppen visning av en arbetskopior; de där tillfällena när en funderar över vad materialet kan säga. Materialet var oredigerat, vilket gjorde det än mer öppet och tillät de publiken att skapa sina egna narrativ. Det handlade inte bara om att se på film, utan också om kollektivt filmskapande. Visningarna synliggjorde filmmediets potential som ett verktyg för reflektion och medvetenhet kring människors villkor. Detta framstod klart och tydligt genom publikens välformulerade kommentarer.

EF

Berätta om titeln på din film *Transmission From the Liberated Zones*.

FC

Min research utgår från begreppet *liberated zones*, en beteckning som myntades av PAIGC (African Party for the Liberation of Guinea and Cap Verde) och syftar på de områden som befriats från kolonialmakten och istället organiserades och styrdes av partiets gerilla under det 11-åriga befrielsekriget (1963–1974). Filmens huvudpersoner är fyra svenskar: FN-diplomat Folke Löfgren, filmaren Lennart Malmer, psykolog och filmare Ingela Romare och politikern Birgitta Dahl. Alla besökte Guineas befriade områden under 1970-talet och alla bär på erfarenheter från händelser som inträffade där. Berättelserna presenteras av en ung pojke som står placerad framför ett flöde av bilder och ljud, hans egna livshistoria är samtidigt villkorad det förflutna som framkallas.

EF

Hur tänker du kring de fyra huvudpersonernas närvaro och vilken betydelse deras internationella inblick fick för befrielsekampen?

FC

Deras närvaro i de befriade områdena hade en markant påverkan. Portugal var vid den tiden en långsam, ålderdomlig och isolerad diktatur som stått utanför andra världskriget och med en majoritet av sin befolkning fast i analfabetism. Avkoloniseringsprocessen i andra europeiska kolonier gick framåt, men Portugal insisterade på en anakronistisk fortsatt besittning av sina provinser genom att understödja det kolonialkrig som varade i 13 år. Befrielsekamperna sågs som terroristuppror och Portugal förnekande den samhällsorganisering som ägde rum i de befriade områdena. Det spelade alltså stor roll att fyra svenskar gjorde dessa områden synliga för västvärlden på ett sätt som bidrog till en legitimering av den unilaterala självständighetsförklaringen som ägde rum i Boés djungel 1973. Alla de fyra svenskarna tycks vara fyllda av energi och genomgå ett slags självförverkligande tack vare sina upplevelser i befrielsezonen. Jag ville med mitt filmexperiment försöka kanalisera just detta och få energin att fortplanta sig. Jag var mindre intresserad av att "berätta deras historia" än av att återaktivera deras upplevelser. Feedback-effekten gjorde det möjligt för mig att korsa deras imaginära upplevelser med rådande förhållanden.

EF

Genom dina filmer om kollektivt minne i Guinea-Bissau bidrar du till nationens historieskrivning. Hur tänker du om din position som konstnär och historieskrivare?

FC

Jag är inte intresserad av att själv skriva historia utan snarare av historieskrivningens bakomliggande mekanismer. Dramatikern och lyrikern Bertolt Brecht och filosofen Walter Benjamin var båda otroligt vassa när det gällde att synliggöra och öka medvetenheten om makten och de risker som följer med användandet av historiska narrativ. Historien är vinnarna och makthavarnas berättelse,

inte de förtryckta eller subalterns och inte heller arbetarnas. Som författaren Boris Souvarine säger i ett citat i författaren och filmaren Chris Markers *Immemory*: "Historien är något som inte har ägt rum, berättad av någon som inte var där." Jag är intresserad av hur en berättelse sammansatt av redan existerande dokument kan synliggöra något och inspirera människor till att ta kommandot över sin egen tillvaro. Det är till viss del därför jag tänker att Chris Marker haft stort inflytande på mitt arbete. Han utvecklade ett filmspråk uppbyggt av motberättelser och ett ickeauktoriärt, poetiskt sätt att göra en bildlig framställning som inte utövar makt men som ändå kan verka styrkande. Det faktum att jag föddes i Portugal och är intresserad av afrikanska befrielseörelser har fört mig ut ur min trygghetszon i riktning mot de kanaler som kunnat förse mig med ett annat perspektiv. Först behövde jag få syn på vad jag präglats av under min uppväxt, innan jag flyttade till Tyskland. Tills alldeles nyligen regerade det lilla landet Portugal över människor och landområden på tre kontinenter. När jag besökte Guinea för första gången och fick höra inspirerande variationer och tillämpningar av mitt modersmål vidgades möjligheterna för min egen meningsproduktion. Men det finns verkligen en fara i ett sådant arbete. Avi Mograbi beskrev det vid ett tillfälle som att han försörjer sig på ockupationen av Palestina. Det han ville uppmärksamma med detta uttalande var att han genom sina filmer — trots att de är kritiska — tjänar pengar på den Israeliska politik filmerna kritiserar. Konflikten i att producera något som behandlar vissa kritiska ämnen riskerar att bli opportunistisk. Att gå in i en diskussion om kolonialism är alltid en fråga om vilken slags handling du utför. Det är aldrig ämnet/tematiken i sig som spelar roll utan utgångspunkten för handlandet. Om jag använder mig av bilder från befrielseörelsens riskerar jag att reproducera den koloniala handlingen det innebär att lägga beslag på något som inte tillhör mig. Det ville jag inte utan jag var mer intresserad av att ta reda på hur mina nya kunskaper

skulle förändra mitt sätt att tänka. Det är därför *Luta ca caba* inder för mig inte nödvändigtvis handlar om att göra film, utan snarare om att öppna upp kollektiva utrymmen där något kan synliggöras, delas och förändras, vilket film kan åstadkomma.

EF

Transmission är det första konstprojekt i Eros-effekten, Tensta konsthalls fleråriga studie av förhållandet mellan konst, solidaritetsrörelser och krav på social rättvisa. Hur tänker du kring begreppet solidaritet?

FC

Ja, jag är född 1975 i en post-revolutionär tid, under PREC, *Processo Revolucionário Em Curso* (Den pågående revolutionära processen), en intressant period som inträffade i Portugal efter en halvseklång diktatur. Men i min tidiga ungdom i slutet av 80 och 90-talet lade jag märke till att något inte stämde. Det fanns en obalans mellan det som styrde mina vardagliga relationer och berättelserna från revolutionära tider. Maktförhållandena var kopplade till ägande och konsumism och inte till värden. Det handlade om att besitta och att vara besatt av det. Jag trodde revolution var en dans och något min pappa berättade för mig varje år den 25:e april – på årsdagen av Nejlíkerevolutionen i Portugal. Den obehagliga känsla av obalans var det som fick mig börja misstro de historiska fantasier jag växt upp med. Berättelser om en portugisisk identitet byggd på fantastiska upptäckter på andra sidan haven och heroiska katolska kungar som jagade bort morer och judar från halvön. Vad gäller solidaritet så tror jag att jag det kan kopplas ihop med filosofen Gilles Deleuzes försök att förklara begreppet vänster, att det inte har med politisk partitillhörighet att göra utan om perspektiv, och därför även är en estetisk fråga. Det handlar alltså inte om att rösta på ett parti utan om att ta ställning. Att kliva ut ur den moraliska och paternalistiska synen på solidaritet och istället placera begreppet i den materiella världen, som ett perspektiv, ett sikte, en synvinkeln,

den position du blickar ut från. Deleuze gav ett enkelt exempel: Hur läser du en adress? Om du är höger läser du namnet först, om du är vänster börjar du med att lokalisera kontinenten. Namnet är det sista du tänker på. "Det politiska" börjar alltså först när det finns en upptagenhet av, och ett intresse i – ett inter-esse, "att vara emellan" – något utanför dig själv.

Emily Fahlén är förmedlare på Tensta konsthall.

Personal på Tensta konsthall
Fahyma Alnabli, värd
Maja Andreasson, assistent
Emily Fahlén, förmedlare
Ulrika Flink, assisterande curator
Asrin Haidari, kommunikation och press
Maria Lind, chef
Hedvig Wiezell, producent
Abraham Zehaye, praktikant

Värdar

Hamdi Farah
Rado Ištok
Carl-Oskar Linné
Ylva Westerlund

Tekniker

Johan Wahlgren

Med verksamhetsstöd av Kulturrådet,
Stockholms Läns Landsting och
Stockholms stad.